

*Ю. С. Масель
м. Житомир*

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ СУБСТАНДАРТНИХ ОДИНИЦЬ

В межах соціолінгвістичного підходу, слід, перш за все, говорити про соціолінгвістичну ситуацію в англomовних країнах, яка спричинена “негомогенним цілим” етносів, що населяють країни (особливо США). Це апріорі існуюче різноманіття ускладнюється міграційними спільнотами, які значно укріпилися за останні кілька десятиліть. Будь-яка міграція пов'язана з конфліктом мов та їх нормативністю, оскільки переміщення великих груп населення передбачає також і безпосередню взаємодію носіїв мов [1]. Таким чином дана ситуація призводить до конфлікту поняття норми та її дотримання серед носіїв.

Також, принципово важливим моментом у проблемі ставлення індивіда до вживання ненормативних одиниць завжди було соціальне походження. Традиційно вважається, що чим нижчий соціальний статус мовця, тим активніше він вживає субстандартні одиниці. Не видається новим і той факт, що вживання субстандартних одиниць пов'язане з рівнем загальної освіти індивіда та з його соціальним оточенням. Також вживання ненормативних одиниць залежить від ступеня володіння рідною мовою. Якщо людина не володіє достатньою кількістю літературних слів, щоб відобразити свій стан, настрій, думки, вона вдається до використання одиниць знижених рівнів.

Проте, дані судження можна вважати частково стереотипними, оскільки мовне співтовариство, не зважаючи на соціальний статус, освіту та оточення, стало орієнтуватися у своєму уявленні про мовні ідеали та стандарти вже не на зразкову мову письменників, як це було в ХІХ столітті і в першій половині ХХ сторіччя, а на публічну мову масової інформації (ЗМІ), що у свою чергу відкинула більшість із звичних для читача і слухача нормативних, стилістичних та етичних обмежень і по виразності та емоційному забарвленні максимально наблизилися до живої

повсякденної мови з усіма притаманними їй функціональними особливостями. Більш того, розмовні знижені одиниці та одиниці, що позначаються позначкою грубе, вульгарне, нецензурне стали використовуватися навіть у діловій та науковій мові [5:14].

Наступною причиною, що сприяла активному використанню субстандартних одиниць є лібералізм у використанні мовних ресурсів, який покликаний для забезпечення гармонійного існування та розвитку мови, проте, досягнувши певної межі, починає становити загрозу мовної ідентичності. Як результат цього відбувається не лише зниження загального рівня культури усної та писемної мови в медійному просторі, а і змінюється ставлення суспільства до мови в цілому, що виявляється в недбалому ставленні, а подекуди і нехтуванні мовними нормами [1].

Не можна також не відмітити, що причиною культурно-мовної переорієнтації стало омолодження соціально та професійно активної частини суспільства нового часу, тобто значну роль у суспільному житті, а отже, і в публічній комунікації (особливо в електронних ЗМІ) стала відігравати молодь, з властивою їй радикальністю взагалі і в публічній мовній поведінці зокрема. Домінантою суспільного життя молоді є природне прагнення до динамічності та експресивності. Таким чином динамічною і експресивною стає і мова нового покоління [5: 13].

В межах даного підходу цікавою є гендерна симетрія у вживанні субстандартних одиниць. Традиційно вважається, що мовні засоби, якими користуються обидві статі, відрізняються різноманітністю та характеризують особливості чоловічої та жіночої мовної поведінки. Так, чоловічій мові притаманна тенденція до використання стилістично знижених експресивних засобів з позначкою нецензурне, непристойне, тоді як жіночу мову відрізняє більша концентрація емоційно-оцінних слів та конструкцій [3: 194]. Там, де чоловіки звертаються до дуже різких та вульгарних інвектив, жінки, як правило, віддають перевагу набагато м'якшим зворотам чи зовнішньо дуже скромним вигуками [2: с. 267–268].

Проте, сміливе використання ненормативної лексики та фразеології постмодерними авторками художньої та публіцистичної літератури феміністичного спрямування дає підстави стверджувати, що однією з основних тенденцій функціонування субстандарту в літературі та публіцистиці є явище, яке можна окреслити як “*емансипація мови*” [4].

Отже, зважаючи на вищезазначені зміни, відбувається зміщення границь норм у напрямку знижених реєстрів, як наслідок – використання субстандартних одиниць в письмовій публіцистиці стає звичним явищем.

ЛІТУРАТУРА

1. Гронская Н.Э. Языковая политика через призму миграции: языковой либерализм как угроза языковой идентичности // Н.Э. Гронская.– Режим доступу: <http://nnov.hse.ru/data/2013/03/16/1291951067/text.pdf>
2. Жельвис В.И. Инвектива: мужское и женское предпочтения // Этнические стереотипы мужского и женского поведения. – СПб.: Наука, 1991. – С.266–283.
3. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений // Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 576 с.
4. Клепуц Л. Функціональна парадигма ненормативної лексики в постмодерній літературі // Л. Клепуц. – Режим доступу:http://vuzlib.com.ua/articles/book/onalna_paradigma_nenor/1.html
5. Химик В. В. Большой словарь русской разговорной экспрессивной лексики (Предисловие) // В. В. Химик. – СПб.: Норинт, 2004. – 768 с.